

Mattias Larsson framför lanthandeln i Kuttainen. Foto: Bosse Lönnqvist

Stora servicedrömmar i Kuttainen

Kuttainen är en av de femton orterna som deltar i projektet "Hållbara servicelösningar på landsbygden". Byn ligger i Kiruna kommun, alldeles vid finska gränsen och här finns framtidstro, berättar Arne Esberg som är lokal projektsamordnare i byn. Av de 370 invånarna är cirka 110 under 16 år. En nystartad friskola i byn tar emot ett femtiotal elever upp till årskurs sex.

I Kuttainen finns för närvarande lanthandel, drivmedelsstation och utlämning av apoteksvaror. Bokbussen kommer en gång i månaden. Lanthandeln kör ut varor till ett par byar med ett trettiotal hushåll vardera. Mellan november och april ligger isen på Muonio älv och då kommer även kunder från den finska sidan.

Men byborna drömmer om mycket mer. Vid ett stormöte för en tid sedan vaskades ett antal idéer fram. Där deltog Bertil Degerlund, projektledare från Hela Sverige ska leva och representanter för kommunen och länsstyrelsen. Arne berättar:

– Lanthandeln och drivmedelstationen är centrala i vår framtida service. Båda verksamheter behöver nya lokaler för att leva vidare. I lanthandeln vill vi gärna ha en egen lokal med IT-station. Där ska man kunna få hjälp med dokumenthantering, betala räk-

ningar och sköta bankärenden via internet. Där skulle vi även ha stolar, bord och en kaffeautomat för vi saknar träffpunkter i byn.

En annan idé som kom fram är att kunna erbjuda färdiglagad mat till ett rimligt pris, från den nystartade friskolans matbispisning, till alla som inte kan eller vill laga mat själva.

Ringer man ambulansen tar det en och en halv timme innan den kommer. Helikopter går cirka 20 minuter snabbare. Den väntan kan kännas mycket lång för en sjuk människa och Arne talar om IVPA, alltså I Väntan På Ambulansen – då den sjuke ska kunna få sällskap och stöd av en sjukvårdskunnig.

– Det finns sjuksköterskor i byn och vårt önskemål är att kunna organisera dem och fjällräddningspersonalen så att alla vet att man kan ringa dem, även om det är mitt i natten.

Men det finns ytterligare en möjlighet. På finska sidan, bara åtta mil bort, finns fungerande sjukvård med både läkare och ambulans. Drömmen är någon form av samarbete så att Kuttainenborna kan få tillgång till den sjukvården.

– Vi hoppas kunna lösa det här, men det är många frågor som hänger i luften och ingenting är givet, säger Arne.

Mycket service på agendan

Servicefrågorna är heta nu. I somras startade projektet Hållbara servicelösningar på landsbygden med Hela Sverige ska leva som projektägare. Femton orter över hela Sverige deltar och Kuttainen som berättar om sina planer här intill, är en av dem.

Samtidigt pågår projektet "Hållbara servicelösningar i kommuner och bygder" i Dalarnas och Värmlands län.

Båda projekten ska skapa hållbara servicelösningar i lands- och glesbygder, lösningar som kan utgöra goda exempel för andra.

Landsbygdsservice AB, före detta Föreningen Landsbygdshandelns främjande, har lagts ned och Hela Sverige ska leva kommer att ta över en del av deras verksamhet. Vad gäller projektet "Ny service på landet" som tar vara på möjligheterna med IT-stöd i lanthandeln, är vi redan ansvariga. Tre lanthandlar deltar, bland annat Sillerud som ni kan läsa om på nästa sida.

Fler spännande satsningar pågår på olika håll i landet. Västerbotten ligger i startgroparna för projektet "Modeller för hållbara servicelösningar på landsbygden". Målet är att ta fram och sprida olika modeller för kommersiell och offentlig service i länet.

I kommunerna Munkedal, Bengtsfors och Gullspång pågår projektet "Kommunala serviceplaner" med syfte att skapa servicepunkter på landsbygden.

Digitaliseringsstöd till småbiografer

Regeringen satsar 60 miljoner kronor under fyra år, med start 2012, för digitalisering av biografer. Satsningen görs för att ett stort antal biografer, främst på mindre orter, riskerar att slås ut då de inte klarar omställningen till digital teknik på egen hand.

Är ni årets utvecklingsgrupp?
Läs om hur ni ansöker på sidan 2

Sillerud satsar på IT-service

I Silleruds lanthandel prövas okonventionella servicelösningar med gott resultat. Här erbjuds både statlig, kommunal och lokal service.

Servicekontoret är inrymt i lanthandeln och här kan man lämna in en polisanmälan, anmäla vård av sjukt barn, skriva ut CV, söka jobb och på ett enkelt sätt söka bygglov. Man kan också betala räkningar, sköta bankärenden och fixa tåg-, flyg- och bussbiljetter.

Handlarn, Rikard Ohlin, berättar med viss stolthet i rösten att han kunde hjälpa en tysk sommargäst med biljetter ända hem till Hamburg via datorn.

Kontoret har även tagit över bokbussens roll och den som vill låna böcker har tillgång till en katalog med alla Värmlandsbibliotekens böcker. Servicekontoret både skickar efter, lånar ut och tar tillbaka böckerna.

Fakta: Hållbara servicelösningar på landsbygden

Projektägare är Hela Sverige ska leva och finansierare är Tillväxtverket, Hela Sverige ska leva samt kommuner och landsting. Följande kommuner deltar: Nybro, Borgholm, Västervik, Kalmar, Vetlanda, Katrineholm, Lindesberg, Askersund, strömsund, Örnköldsvik, Haparanda, Arvidsjaur, kiruna och Boden.

Syftet är hållbara servicelösningar på lands- och glesbygder med någon form av lokal servicegivare som utgångspunkt. Projektledare är Bosse Lönnqvist, Bertil Degerlund och Benny Jansson.

Rikard ser de nuvarande tjänsterna som ett första steg i utbudet. Han för samtal med kommunen om att kommunala tjänstemän ska finnas på plats efter behov och nämner deklARATIONSTIDER som ett exempel. Han tror att tiden är kommen för servicekontor.

– Det har gjorts försök i många år med den här typen av lösningar, men inte förrän nu finns egentligen tekniken – och efterfrågan. Nu är så pass många lokala arbetsförmedlingar och försäkringskassor stängda att det lönar sig med servicekontor, säger Rikard.

– Jag är övertygad om att det här är framtiden.

Fakta om...

Sillerud är en av tre lanthandlare som prövar IT-stöd i projektet "Ny service på landet". De övriga är Fengersfors och Lennartsfors. Läs mer om Silleruds servicekontor på www.sillerud.se

Fakta: Hållbara servicelösningar i kommuner och bygder

Projektägare är Länsstyrelsen i Dalarnas län i samarbete med länsstyrelsen i Värmlands län, Småkom och Hela Sverige ska leva. Dalakommunerna Smedjebacken, Vansbro och Malung-Säter deltar, liksom de tre värmlandskommunerna Hagfors, Kil och Årjäng.

Syftet är goda exempel på servicecentran och servicepunkter i de två län som deltar.

Nu väntar vi på verkstad

Utredningen Lokal service i samverkan som presenterades för ett år sedan har varit på remissrunda.

I mycket koncentrerad form lyder utredarens förslag så här: i varje kommun ska det finnas minst ett servicecentrum med minst tre anställda, där både stat och kommun är representerade. Detta kompletteras av servicepunkter i byarna, och i de glesaste strukturerna även med mobila servicepunkter. Utredningen i sin helhet kan du läsa på www.sou.gov.se/lokal-service

Sverige ska leva stöder utredningens förslag i sin helhet och i valrörelsen drev vi krav på etablering av minst ett servicecentrum i varje kommun och servicepunkter i byarna med ett femårigt driftsstöd.

I våras skickade vi en enkät till riksdagspartierna, och alla sade sig vara positiva till utredningens förslag, så nu väntar vi ivrigt på att en ny regering snarast tar tag i frågan.

Ett steg i rätt riktning är att regeringen i budgetpropositionen föreslår 80 nya miljoner till utveckling av service i lands- och glesbygder under nästa mandatperiod.

Eftersom inget av partierna ville ge besked om vårt förslag till driftsstöd i valenkäten, så fortsätter vi att driva det kravet. Partiernas svar på vår enkät finns i valstugan på vår hemsida www.helasverige.se

Mer bredbandspengar

I dagarna dimper ett mycket intressant brev ner i lådorna hos både kommuner och utvecklingsgrupper runt om i Sverige. Avsändare är PTS, Post- och Telestyrelsen, som informerar om det nya bredbandsstödet. Totalt finns 345 miljoner kronor i en pott som lokala utvecklingsgrupper och kommuner kan söka, för att bygga eller förbereda för bredband på landsbygden, där marknaden inte kommer att bygga.

Cirka 250 miljoner är avsatt för bredbandsbyggnation och cirka 95 miljoner för kanalisering (alltså nedgrävning av tomma rör som man sedan kan dra fibrer i). Från och med oktober finns ansökningsblanketter hos länsstyrelser, Sametinget och regionförbunden. Mer information finns på www.pts.se/bredbandsstod

Är ni årets utvecklingsgrupp eller kommun?

Varje år utser Hela Sverige ska leva Årets lokala utvecklingsgrupp och Årets kommun. Har ni ett bra arbete för landsbygden, glesbygden eller skärgårdens utveckling? Ja då ska ni känna er kallade att söka vår utmärkelse. Utmärkelsen delas ut vid Hela Sverige ska levas höstmöte i början av december. Då bjuds båda pristagarna in för att berätta om sitt arbete.

I år vill vi ha era ansökningshandlingar senast den 5 november. Ansökan hämtar ni på vår hemsida – eller genom att kontakta oss på tfn 08-24 13 50. Lycka till!

Elena Svensson och Inga Bergström framför gården Mörtön. Foto: Stefan Lundin

Föreningspraktik kan leda till jobb

Hembygdsföreningen i Rödeby i Karlskrona kommun har sedan länge drömt om att utveckla den gamla gården Mörtön. Här bodde släkten Pedersen under lång tid, och berättelser om deras öden och äventyr vore ett bra sätt att levandegöra gården för besökare.

Men då är en kartläggning av släkten nödvändig. Sådant tar mycket tid och idén blev liggande ett par år.

Så kom erbjudandet att bli sysselsättningsanordnare och nya möjligheter öppnade sig.

Hembygdsföreningen fick möjlighet att ta emot Elena Svensson, som trots högskoleutbildning och lång arbetslivserfarenhet varit arbetslös i tre år.

Nu gör hon den efterlängtda kartläggningen, och har vid det här laget blivit en hejare på att läsa gamla 1600-talstexter.

– Jag har aldrig arbetat med släktforskning tidigare, men det är oerhört intressant och jag lär mig mycket, säger hon och fortsätter:

– Förutom att jag lär mig nytt genom den här praktiken så får jag möjlighet att visa upp mig och knyta kontakter.

Inga Bergström från hembygdsföreningen är Elenas handledare och de träffas regelbundet för att gå igenom eventuella frågetecken.

Inga kallar Elena för en skänk från ovan och är imponerad över hennes förmåga att sätta sig in i saker. Idén med att föreningslivet blir anordnare är bra, tycker Inga.

– De arbetslösa får sysselsättning och vi får hjälp. Men var och en måste naturligtvis användas för saker de passar för.

Det som Elena gör nu är första steget i en tänkt satsning på utveckling av Mörtön med övernattningsmöjligheter och rekreation.

– Jag tycker att projektet har framtidsmöjligheter. Mörtön skulle kunna bli en av de platser som tillsammans lockar utländska turister till Blekinge – Sveriges trädgård, säger Elena som hoppas att de ska få anslag till projektet.

I så fall finns många vinnare i den här historien. Elena är påtänkt som projektledare och får ett riktigt jobb – med riktig lön. Och bygden får en efterlängtda satsning inom besöksnäringen.

Bli en anordnare

Jobb- och utvecklingsgarantins tredje fas innebär att en långtidsarbetslös kan erbjudas sysselsättning hos en anordnare med arbetsuppgifter som annars inte skulle utföras. Den som anordnar sysselsättningen får 225 kronor i handledningsersättning per dag och sysselsatt person.

Är ni intresserade av att bli anordnare? Kontakta då arbetsförmedlingen för mer information. På vår hemsida finns också information om vad som gäller. Här hittar du den alldeles nyutkomna boken "Handbok för kompetenta anordnare". Där finns allt du behöver veta för att bli en kompetent anordnare.

Så gör de i Blekinge

I Blekinge län har länsbyggerådet tillsammans med arbetsförmedlingen skapat en modell för sysselsättning av långtidsarbetslösa inom föreningslivet. De två idrottsföreningarna i Rödeby och Jämjö arbetar för närvarande enligt modellen.

Så här går det till: de föreningar i kommunen som behöver en extra resurs får det, och slipper arbetsgivaransvar och pappersjobb. Det sköter nämligen de två idrottsföreningarna om. Med hjälp av den samlade handledarsättningen har föreningarna kunnat anställa projektledare som har arbetsgivaransvar och som fungerar som handledare. Rödeby AIF har 13 sysselsatta och Jämjö GoIF har tagit emot sju sysselsatta.

Hänt i Hela Sverige...

% Den svensk-finländska landsbygdsriksdagen ägde rum den 25 – 26 september i Borgå. Hela Sverige ska leva representerades av Lotti Jilsmo och Staffan Bond. I samband med Landsbygdsriksdagen träffades också föreningen Hela Norden ska leva.

% Stötta ditt länsbyggeråd genom din elleverantör. Väljer du Kraft och Kultur som elleverantör, går 0,15 öre per förbrukad kWh till länsbyggerådet i form av återbäring. Själv får du garanterat grön el, samt tidningarna Äventyrliga familjer och Voltaire.

Klicka på Kraft och Kulturs logga på vår hemsida för mer information.

% Våra omställningsseminarier är en god början på ett framgångsrikt omställningsarbete.

På seminarierna får du tips om hur du kan arbeta med omställning lokalt, och dessutom träffa andra engagerade inom ditt område.

Följande län/platser är klara hittills

10 okt Tomelilla

24 okt Sörmland

27 okt Nässjö

29 okt Blekinge

20 nov Kalmar län

Mer information finns i vår kalender på hemsidan.

% Maria Steffner, vår internationella koordinator, och Stig Hansson, styrelseledamot, har varit i Bratislava, Slovakien, för att berätta om vår landsbygdsriksdag, och höra om andra länders motsvarighet.

% Uno Lundback, som bland annat haft ansvar för Hela Sverige ska levas projektverksamhet och satsningen på hållbarhet har bestämt sig för att lämna oss för nya utmaningar. Vi önskar honom lycka till framöver!

% Karin Wenström, vår informatör, arbetar sedan 1 september 60 procent. I fortsättningen arbetar Karin som redaktör för nyhetsbladet, samt med opinions- och mediefrågor. Karin träffas säkrast på kontoret ons – fre.

% Lotti Jilsmo tar över rollen som informatör med ansvar för bland annat hemsidan, informationsmaterial och grafisk profil.

Vi deltog i Almedalen och korade Hela Sverige ska levas eget lokala kraftpaket tillsammans med vår landsbygdsambassadör, Heidi Andersson. Foto: Karin Wenström

Gemensamma valfrågor ger styrka

Byarörelsen har varit aktiv i valet. På nationell nivå öppnade vi valstuga på hemsidan, skrev debattartiklar och drev våra valda frågor i olika sammanhang. Så gjorde även många länsbygderåd och lokala grupper.

– Det ger styrka att vi jobbat på bred front med gemensamma frågor och det är något vi ska utveckla, säger Inez Abrahamzon, vice ordförande Hela Sverige ska leva. Hon ser att begreppet ”Hela Sverige ska leva” funnits med i den politiska debatten.

– Partier som vanligen inte pratat om landsbygden har gjort det och det beror nog på att flera landsbygdsparter har startats, tror hon.

Debattboxning introducerades av Skaraborgs länsbygderåd i förra valet och har varit populärt inom rörelsen inför det här valet. Både politiker

och deltagare har tyckt det varit roligt att slippa ”tjafset” mellan politikerna som istället får utveckla sina tankar under en viss tid. Och deltagarna är aktiva genom att rösta på den som säger de bästa sakerna.

Brödet delades när intresset var stort
Stor succé blev det i Kalix där kommunbyggerädet arrangerade en debattboxning mellan kommunens politiker. De räknande med 30 personer, köpte mazariner till 50. De häpna arrangörerna kunde räkna in så många som 130 stycken deltagare. Det blev naturligtvis en härlig kväll med så många engagerade deltagare. Vår ordförande Karl-Erik Nilsson ledde boxningen och konstaterade att aldrig har så få mazariner räckt till så många.

Arbetet fortsätter
Men det finns fler sätt att arbeta med landsbygdsfrågorna. Vissa länsbygderåd har skickat enkäter till politikerna. Enkäterna har följts av presskonferenser, utskick till tidningar med mera. Och arbetet är inte slut ännu.
– Genom vårt gemensamma frågebatteri så kan länsbygderåden göra uppföljningar efter valet, säger Inez.

Apropå uppföljning, så ska Länsbygderådet i Norrbottens län presentera det nya kommunalrådet med vallöftena inom glas och ram. Som stöd för minnet när vardagen tar över.

Du hittar fortfarande faktablad med våra frågor i valstugan. Där kan du läsa mer om länsbygderådets valaktiviteter, liksom de debattartiklar som vi skrivit. Och glöm inte att du kan påverka genom att följa upp politikernas vallöften.

Fram med almanackan!

- 9 okt Lokal elproduktion** Hur producera el i egen regi alternativt tillsammans. Föreläsningar, debatter och möten i Kolmården. Arrangör: Kolmårdens vind med flera.
- 20 okt Landsbygdskonferens i Emmaboda** Årets tema är vägar - vatten - vanor. Arrangör är Emmaboda kommun, Hela Sverige ska leva med flera
- 2 nov Lunch i Fole missionshus.** Lunch med föredrag på Gotland. Fole EFS, Väskinde församling, Sensus studieförbund
- 17 nov Lokalekonomidagarna 2010** i Sätra brunn. Arrangör: Hela Sverige ska leva med flera.
- 7 dec Höstmöte** – förenings- och medlemsmöte, Hela Sverige ska leva.

Tyckt i press och politik

Yttranden

Prissatt vatten? – Vattenprisutredningen, Miljödepartementet

Debatt

Vi har skrivit sju debattartiklar inför valet. Var de publicerats kan ni se i vår valstuga på hemsidan – där kan ni även läsa dem.

- **Hela Sverige har förutsättningar att växa!** Tillsammans med Småkom, Inlandskommunerna ekonomisk förening och Föreningen Sveriges vattenkraftskommuner
- **Så kan hela Sverige leva**
- **Vinstpengar till bygderna som berörs av vindkraftsutbyggnaden**
- **Ta med barnens röst** Projektet Barn på landsbygd
- **Stolta lantisar viktigare än lanthandel** Tillsammans med Förbundet Vi Unga
- **Nödvändiga beslut om framtidens service** Tillsammans med Civilförsvarsförbundet, Coompanion, Folkets hus och parker, Bydegårdarnas riksförbund och Riksföreningen Våra gårdar
- **Oavsett vem som vinner – stötta oss - om fördelen att samarbeta med föreningslivet om jobbgarantins tredje fas.**

Hela Sverige ska leva!

Hela Sverigebladet trycks i 6 500 exemplar och går ut till lokala utvecklingsgrupper och andra som har intresse av vad som händer på landsbygden.

Redaktör: Karin Wenström
Ansvarig utgivare: Staffan Bond
Kontakt:
Hela Sverige ska leva
Stortorget 7, 111 29 Stockholm
Tfn 08-24 13 50
Info@helasverige.se
www.helasverige.se
Trycks av AlltryckPlus, Lysekil

Nästa nyhetsblad kommer via mejlen i december